
RECENZE

Generálmajor OMR Prof. Dr. sc. med. H.-R. GESTEWITZ
a kolektiv

**MOŽNOSTI STIMULACE PŘIROZENÝCH OBRANNÝCH POCHODŮ ORGANISMU
A JEJICH VÝZNAM PŘI LÉČENÍ NEMOCNÝCH S NÁDOROVITÝMI CHOROBAMI**

(Möglichkeiten der Stimulierung körpereigener Abwehr-
prozesse und ihre Bedeutung bei der Behandlung
Krebskranker), Berlin, Militärverlag der D. D. R., 1974,
236 s., 186 obr., 46 tab., 36 barevných obr. na příloze.

Nakladatelství Militärverlag der D.D.R. vydalo jako suplement k letošnímu ročníku časopisu Zeitschrift für Militärmedizin reprezentační práci kolektivu autorů, příslušníků Ústředního lazaretu národní lidové armády NDR, věnovanou aktuální otázce — možnostem ovlivnění prognózy nádorových onemocnění pokusem o cílevědomé zvyšování vlastní obranyschopnosti organismu nemocného ovlivňováním jeho retikuloendoteliálního systému (RES). Vzhledem k značnému zájmu o imunologické aspekty nádorových onemocnění jde o problematiku velmi časovou.

Jde o rozsáhlou práci členěnou do 3 velkých oddílů. První oddíl je obsažným přehledným referátem, věnovaným morfologii a fyziologii RES, jeho poruchám, vztahu k tumoróznímu bujení a možnostem jeho ovlivnění u zdravého organismu a organismu postiženého nádorovou nemocí. Tato část je zpracována velmi podrobně, přehledně a opírá se o mimořádně rozsáhlé, i nejnovější písemnictví.

Druhý oddíl shrnuje výsledky modelových experimentů s ovlivňováním RES u krys s inokulovaným Jošidovým sarkomem a Guerinovým karcinomem. Tato část je bohatě dokumentována histologicky a cytochemicky, má pečlivé statistické zpracování. Autoři docházejí k závěru, že zásahy vedoucí k aktivaci RES mají zřetelnou (ne ovšem vždy příznivou) odezvu nejen u normálních zvířat, ale i u zvířat s tumorem.

Nejrozsáhlejší je třetí část věnovaná rozboru klinického průběhu 100 nemocných zhoubnými nádory, ošetřovaných v letech 1950—1972, a to z hlediska hodnocení reaktivnosti organismu a jeho cíleného ovlivňování. Toto ovlivňování bylo ovšem různé v jednotlivých časových úsecích vymezené doby, bylo samo-

zřejmě vždy komplexní, což s sebou nese pochopitelná omezení v interpretaci významu jednotlivých zásahů podpůrné léčby, resp. ošetřovacího režimu. Autoři se snaží o maximální objektivizaci dosažených výsledků, statisticky analyzují řadu parametrů a docházejí k závěru, že zjištěné změny v průběhu choroby i v histologických nálezech jsou skutečně podmíněny zásahy do RES.

Posledním oddílem textu je podrobný tříjazyčný souhrn.

Publikace je zajímavá v několika směrech. Ukazuje, jak plodné může být cílené rozvíjení představy důležitosti vzájemného vztahu tumor — hostitel. Práce sama je přínosem především v oblasti histologického, histochemického a hematologického obrazu různých funkčních vztahů RES a lymfatického aparátu. Zajímavé je i několikastranné využití lithiumkarminu, především k zvláštní modifikaci reakce sedimentace erytrocytů u nemocných s nádory. Vůbec úzkostlivá snaha po objektivizaci stavu reaktivity postiženého organismu je charakteristická pro celou práci. To je další její přednost, protože aktuální stav reaktivity organismu je vždy výslednicí komplexních fázových jevů a časově nevhodné nasazení určité léčby může působit zcela opačně — vzpomeňme např. na imunologický fenomén enhancementu.

Čtenář zajímavící se o vztah tumor — hostitel, najde v knize mnoho faktického materiálu i z nejnovější světové literatury (je zde kolem 1 000 přesných citací).

Publikace je pro nás zajímavá ještě z jednoho hlediska: rukopis převzala redakce 1. 1. 1973, redakční uzávěrka byla 18. 4. 1973 a již začátkem roku 1974 měli čtenáři tuto velmi krásně vypravenou knihu na stole.

Plk. doc. MUDr. Evžen Skala, CSc.